

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Баранова В. Г.

_____
“ ” (підпис)
_ 201 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Фінансовий та страховий менеджмент»
на тему: «Управління оборотним капіталом підприємства»

Виконавець:

студент 6 курсу ЦВФН

Донаканян Сільва Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

- /підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., ст. викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Іоргачова Марія Іванівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Сутність оборотного капіталу та його структура	6
1.2. Джерела формування оборотного капіталу підприємства	15
1.3. Основи управління оборотним капіталом підприємства	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ НА ПРИКЛАДІ ТОВ «УКРЛОТОС»	32
2.1. Фінансова-економічна характеристика ТОВ «Укрлотос»	32
2.2. Аналіз динаміки, структури та стану оборотного капіталу ТОВ «Укрлотос»	36
2.3. Оцінювання ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Укрлотос»	45
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ТОВ «УКРЛОТОС»	59
3.1. Економіко-математична модель щодо прогнозування оптимального об'єму оборотного капіталу ТОВ «Укрлотос»	59
3.2. Напрями вдосконалення управління оборотним капіталом на підприємстві	66
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТКИ	82

ВСТУП

Важливою складовою діяльності будь-якого підприємства є управління оборотним капіталом. Склад та структура оборотного капіталу підприємства, джерела формування, швидкість його обороту та ефективність використання впливають на фінансову стабільність підприємства, а також на його положення на ринку.

Сучасний етап економічного розвитку країни характеризується наявністю величезної кількості негативних явищ в нашій країні, таких як: економічна криза, високі процентні ставки за кредитами, низька платоспроможність покупців та інші. Все це веде до того, що забезпечення ефективного управління оборотним капіталом стає важливою проблемою та є необхідним чинником для успішного розвитку та довгострокового функціонування виробничого підприємства.

Доцільний устрій процесів формування та використання оборотного капіталу підприємства є фундаментом його розвитку та забезпечення безперебійної життєдіяльності господарюючого суб'єкта.

Управління оборотним капіталом займає особливе місце в роботі фінансового менеджера, оскільки є постійним, щоденним та безперервним процесом. Зниження величини оборотного капіталу тягне за собою нестійкий фінансовий стан, перебої у виробничому процесі та, як наслідок, зниження обсягу виробництва та прибутку.

У свою чергу, завищення розміру оборотного капіталу знижує можливості підприємства виробляти капітальні витрати з розширення виробництва. заморожування коштів (власних та позикових) в будь-якому вигляді, будь то складські запаси готової продукції або припинене виробництво, зайві сировина та матеріали, обходяться підприємству дуже дорого, так як вільні грошові кошти можна використовувати більш раціонально для отримання додаткового доходу.

Оптимізація та стан оборотного капіталу безпосередньо пов'язана з ефективною роботою підприємства та з тим, чи отримає підприємство

прибуток. Для того щоб ефективно управляти оборотним капіталом, потрібно розглядати його в цілому та, що найбільш важливо, в розрізі окремих статей.

Актуальність теми. Вперше оборотний капітал як окрему економічну категорію розглянув в своїх працях А. Сміт. Вчені Д. Рікардо, Дж.Ст. Мілль, А.К. Шторх, Дж. Рамсей, Дж. Бартон, А.Е. Шербюльє, Ж.Ш. Сісмонді також приділяли увагу сутності оборотного капіталу. Дослідження питань управління оборотним капіталом розглядаються у наукових працях вітчизняних і зарубіжних учених-економістів: Л. Бабич, І. Балабанова, І. Бланка, В. Буряковського, Дж. Ван Хорна, О.Василика, А. А.Золотарьова, І. Зятковського, В. Ковальова, А. Мазаракі, Л. Мартюшевої, Е. Павлової, А. Поддєрьогіна, Р. Слав'юка, В. Столярова, Є. Хелферта, А. Шеремета, К. Шим Джея.

Оборотний капітал формує істотну частину всіх активів підприємства та покликаний забезпечити безперервність господарської діяльності комерційної організації. Тому склад та структура оборотних коштів, джерела їх формування та ефективність використання багато в чому визначає фінансову стабільність підприємства, грає істотну роль в нормалізації та підвищення ефективності його діяльності.

Таким чином, політика управління оборотним капіталом, в тому числі підтримання оптимальності його структури та обсягу, а також раціональність його використання, є одним з найбільш ефективних та гнучких засобів збереження фінансової стійкості підприємства, особливо в умовах, динамічно мінливих зовнішніх економічних чинників.

Мета роботи полягає в аналізі стану управління оборотним капіталом підприємства та визначення напрямків щодо підвищення ефективності його використання.

Реалізація мети роботи передбачає постановку та вирішення наступних **завдань**:

- дослідити сутність оборотного капіталу та його структури;
- визначити джерела формування оборотного капіталу підприємства;
- дослідити основи управління оборотним капіталом підприємства;

- проаналізувати фінансово-економічну діяльність ТОВ «Укрлотос»;
- проаналізувати динаміку, структуру та стан оборотного капіталу ТОВ «Укрлотос»;
- оцінити ефективність використання оборотного капіталу ТОВ «Укрлотос»;
- розробити економіко-математичну модель щодо прогнозування оптимального об'єму оборотного капіталу ТОВ «Укрлотос»;
- виявити проблеми та запровадити основні шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу на підприємстві.

Об'єктом дослідження є процес управління оборотним капіталом.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади управління оборотним капіталом підприємства.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених у роботі завдань використовувались: методи емпіричного та теоретичного дослідження, зокрема: аналізу і синтезу, узагальнення, аналіз відносних показників (коефіцієнтів), методи порівняння та групування. Також використовувались табличний, графічний метод та методи економіко-математичного моделювання.

Були використані наступні комп'ютерні програми для вводу та аналізу даних: Microsoft Word, Microsoft Excel.

Інформаційна база. При написанні кваліфікаційної роботи використовувалися навчальні посібники і підручники з фінансового аналізу та економіки підприємства, наукові публікації та монографічні видання, присвячені проблемам оборотного капіталу підприємства та управління ним, фінансова звітність ТОВ «Укрлотос» за 2015-2017 роки.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано тези «Моделі управління оборотним капіталом підприємства», які були використані на Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка, облік, фінанси та право: сучасні тенденції та перспективи розвитку в Україні та світі» (м. Полтава, 29 вересня 2018 р.).

ВИСНОВКИ

Оборотний капітал займає велику питому вагу в структурі майна підприємства, а також має велике значення для здійснення його господарської діяльності. Перш за все, він забезпечує безперервність і ефективність поточної діяльності підприємства, що передбачає необхідність інвестицій в оборотний капітал для отримання прибутку.

Тому ключову роль в поточній господарській діяльності підприємства займають проблеми достатності оборотного капіталу, ефективності його використання, а також пошук найбільш вигідних джерел фінансування. Управління оборотним капіталом підприємства є найважливішим фактором, що забезпечує підприємству достатні ресурси для здійснення його діяльності.

Всі види оборотних активів в тій чи іншій мірі схильні до ризику втрат. Так, грошові активи в значній мірі схильні до ризику інфляційних втрат; короткострокові фінансові вкладення - до ризику втрати частини доходу у зв'язку з несприятливою кон'юктурою фінансового ринку, а також ризику втрат від інфляції; дебіторська заборгованість - до ризику неповернення або несвоєчасного повернення, а також ризику інфляційних втрат; запаси товарів та інших матеріальних цінностей - втратами від природних втрат і ін.

Тому процес управління оборотними активами повинен бути спрямований на мінімізацію ризику втрат, особливо в умовах дії інфляційних чинників, посилення кризи неплатежів і зниження кон'юктури ринку. Так як фінансовий стан підприємства багато в чому залежить від стану оборотних коштів, то управління оборотним капіталом сьогодні стає надзвичайно актуальним.

В результаті аналізу структури та динаміки оборотного капіталу ТОВ «Укрлотос» та показників, що відображають його стан та рентабельність були виявлені такі недоліки:

- відсутність функції контролю управління оборотним капіталом;
- зменшення оборотності елементів оборотного капіталу;

- збільшення періоду оборотності елементів оборотного капіталу;
- зменшення всіх показників рентабельності;
- збільшення обсягу запасів
- зменшення обсягу грошових коштів;
- зменшення чистого доходу;
- зменшення чистого прибутку.

Для вирішення цих недоліків потрібно:

1. Впровадити функцію контролю управління оборотним капіталом.
2. Регулювання обсягів запасів включатиме в себе такі напрями:
  - скорочення обсягу і нормування запасів: виявлення та зменшення неліквідних запасів; оптимізація номенклатури запасів, розробка та реалізація заходів щодо скорочення запасів до оптимального рівня; розробка та впровадження методики розрахунку оптимального обсягу партії, нормативних значень запасів, управління розподілом запасів;
    - прискорення обороту виробничих запасів за рахунок їх оптимального обсягу та збільшення виручки від реалізації.
3. Збільшити ліквідність оборотних активів через зменшення частки запасів та збільшенням грошових коштів для збільшення оборотності оборотного капіталу.
4. Інвестувати кошти в будь-яке відповідне джерело доходу для збільшення оборотності власного капіталу.
5. Регулювання дебіторської заборгованості включатиме такі напрями:
  - аналіз ринку, порівняння з ситуацією у конкурентів, визначення найкращих (типових) умов оплати;
  - зменшення пільг щодо розрахунків з покупцями;
  - розробка та впровадження ефективних механізмів контролю платежів: автоматизований облік дебіторської та кредиторської заборгованостей, створення форм і механізмів ведення оперативної управлінської звітності;
    - скорочення оборотності дебіторської заборгованості за допомогою скасування відстрочки платежів, введенням реєстру старіння рахунків

дебіторів, який дозволить своєчасно отримувати від покупців оплату за послуги.

6. Регулювання грошовими коштами включатиме такі напрями:

- визначення оптимальних лімітів залишків грошових коштів на рахунках, розробка методик і механізмів нормування;
- підготовка та впровадження процедур оперативного планування і контролю руху грошових коштів;
- зменшення часу щодо надходження коштів за реалізовану продукцію;
- оптимізація періодів виплат за зобов'язаннями підприємства.

Збільшення доходу від реалізації та чистого прибутку можливо через зниження собівартості продукції та проведення ефективної рекламної політики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Понамарьов Д.Е. , Капітал підприємства: сутність та наліз формування та використання, 2017 р. с 53-58.
2. В.Д. Базелевич, Економічна теорія: Політекономія, м. Київ «Знання», 2014 р. с. 99
3. В.Д. Базелевич, Н.І. Гражевська, А.О. Маслов, Історія економічних учень: хрестоматія: навч. Посіб., К: Знання, 2011 р. – 1198 с.
4. Апопій В. В. Основи підприємництва : навч. посіб. / В. В. Апопій, Н. О. Шутовська, С. А. Серета. – К. : Ліра-К, 2014. – 324 с.
5. Касьяненко Л. М. Економічна теорія : навч. посіб. / Л. М. Касьяненко. – К. : Цул, 2015. – 224 с.
6. Воронкова В. Г. Основи підприємництва: теорія та практикум : навч. посіб. / В. Г. Воронкова. – К. : Ліра-К, 2014. – 455 с.
7. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. / І.М.Бойчик. – К.: Кондор - Видавництво, 2016. – 378 с.
8. Марусяк Н. Л. Особливості планування оборотного капіталу підприємств / Н. Л. Марусяк // Регіональна бізнес-економіка і управління. Інститут регіональної економіки та управління. — Вінниця. — 2004. — С. 56-61.
9. Бернар М.М. Фінанси підприємств. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352с
10. 4. Близнюк О.П. Фінанси: навч. посібн. – К.: Знання, 2006. – 415 с
12. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. М. Яркіна – Київ : Ліра-К, 2015. – 498 с.
13. Проскуріна Н. М. Управління оборотними активами в умовах кризового стану підприємства / Н. М. Проскуріна, Н. С. Романюк // Економічний вісник Національного гірничого університету . – 2009. – № 3. – С. 55–63.
14. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: Підручник 3-тє вид., перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 460 с.

15. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент: Навч. пос. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2008. – 483 с.
16. Бочко О. Ю. Основи планування діяльності підприємств невиробничої сфери : навч. посіб. / О. Ю. Бочко, В. Ф. Проскура. – К. : Ліра-К, 2014. – 218 с.
17. Омельченко Л. С. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / Л. С. Омельченко. – Маріуполь : ПДТУ, 2016. – 235 с.
18. Мануйлович Ю. М. Проблеми управління оборотними засобами підприємства в сучасних умовах функціонування / Ю. М. Мануйлович // Вісник Хм. нац. ун-ту. — 2009. - № 1. — С. 132-135
19. Нестеренко С. Економічні підходи до управління оборотним капіталом в сучасних умовах господарювання / С. Нестеренко // Науковий вісник академії муніципального управління : зб. наук. праць. Серія: економічна. — Вип. 9. — 2011. — С. 176-182
20. Варн Хорн Дж. Управление оборотным капиталом. Основы финансового менеджмента / Дж. Хорн Варн, Дж. Вахович ; пер. с англ. — [11-е изд.]. — С.-Пб. : Вильямс, 2001. — 560 с.
21. Ареф'єва О. В. Оборотні засоби підприємства. Економіка підприємства : навч. пос. / Ареф'єва О. В., Сахаєв В. Г., Ареф'єв О. В. — К. : Вид-во Європейського університету, 2004. — 450 с.
22. . Волков А. А. Фінанси підприємств : підруч. / А. А. Волков. — К. : Лібра, 2007. — 123 с.
23. Шарко М. В., Мешкова-Кравченко Н. В., Радкевич О. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / М. В. Шарко, Н. В. Мешкова-Кравченко, О. М. Радкевич. – Херсон : Олді-плюс, 2014. – 436 с.
24. Верига Ю. А. Облік і звітність суб'єктів малого підприємництва : навч. посіб. / Ю. А. Верига. – К. : ЦУЛ, 2014. – 264 с.
25. Мовчаренко В. В. Фінансовий аналіз : конспект лекцій [для студентів всіх спеціальностей] / В. В. Мовчаренко, З. І. Козир. — Чернігів : ЧДІЕУ, 2006. — 144 с.

26. Городня Т. А. Економічна та фінансова діагностика : навч. посіб. / Т. А. Городня. – Львів : Магнолія 2006, 2014. – 284 с.
27. Бланк І.О.Фінансова стратегія підприємства: монографія . – К.: КНТЕУ, 2009. – 147с.
28. Бурик А. Ф. Планування діяльності підприємства : навч. посіб. / А. Ф. Бурик. – К : Ліра-К, 2013. – 260 с.
29. Латишева І.Л., Аналіз політики управління оборотним капіталом торгівельних підприємств, 2015 р., с 144.
30. Бочко О. Ю. Основи планування діяльності підприємств невиробничої сфери : навч. посіб. / О. Ю. Бочко, В. Ф. Проскура. – К. : Ліра-К, 2014. – 218 с.
31. Політика підприємства у сфері управління оборотним капіталом [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://koryuka.org.ua/?p=128>
32. Королюк Н. Облік і контроль у системі управління людським капіталом підприємства: методика та організація : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / Н. Королюк. – К., 2010. – 17 с.
33. Круш П. В. Економіка (розрахунки фінансовоінвестиційних операцій в EXCELL) : навч. посіб. / П. В. Круш. – К. : Цул, 2014. – 256 с.
34. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий менеджмент. 2-ге вид.: Підручник. – Київ: Центр учбової літератури, 2009. – 520 с.
35. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент. Підручник / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна 2-ге вид.: - Київ: Центр учбової літератури, 2009. – 520 с.
36. Галицька Е.В., Ковтун Н.В. Фінансова статистика: Навчальний посібник.- К.:Кондор, 2012.- 440 с.
37. Фінансовий облік 2 : навч. посіб. / [Н.М. Ткаченко, О.В. Борович, І.Л. Цюцяк]; за заг. Ред.. Н.М. Ткаченко. – К.: Алерта, 2014. – 456 с.
38. Кузнєцов Б.Т. Финансовый менеджмент: Учеб. пособ. для студентов вузов, обучающихся по специальностям 060500 «Бухгалтерский учет, 060400 «Финансы и кредит» /Б.Т. Кузнєцов – М.: Юнити-Дана, 2009. – 415 с.
39. Близнюк О.П. Фінанси: навч. посібн. – К.: Знання, 2006. – 415 с.

40. Аранчій В.І. Фінанси підприємства. Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004.- 304с.
41. Непочатенко О.О Фінанси підприємств. Навчальний посібник – К.: Центр учбової літератури 2011р. - 328с
42. Партин Г.О., Загородній А.Г. Фінанси підприємств: Навч. посіб. – 2-ге вид. перероб. і доп. – К.: Знання, 2006. – 379с.
43. Романенко О. Фінанси: Підручник. – К.: Центр навчальної літератури, Київ, 2006. – 312 с.
44. Первадчук В. П., Масенко И.Б., Математическая модель прогнозирования фінансового состояния предприятия, 2017 г., с 181-190
45. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в обліку. - О.К.Л. .- КНТЕУ.-2012.
46. Алексін Г.О. Управління оборотним капіталом як оперативна складова фінансової стратегії підприємств / Науковий вісник національної академії статистики. — 2016. - № 3. — С. 85-90
47. Носань Н.С. Сутність та генезис економічної категорії «Оборотний капітал підприємства»/ Вісник Економіка та управління підприємства – 2017 р. № 15 С. 272-275.
48. Дробишева О.О. Роль оборотних засобів у виробничому процесі підприємства / О.О. Дробишева, І.М. Похильченко // Економічний вісник ЗДІА. – 2014. – Вип. 6. – С. 136–142.
49. Чубка О.М. Особливості визначення категорії оборотного капіталу підприємства / О.М. Чубка, О.М. Рудницька // Вісник «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». – 2013. – № 767 – С. 179–184.
50. Архієреєв С.І. Визначення економічної сутності оборотних коштів та джерел їх формування / С.І. Архієреєв, Л.А. Жмінська // Вісник НТУ «ХП». – 2013. – № 21 (994). – С. 171–178.
51. Понамарьов Д.Е. Капітал підприємства: сутність та аналіз формування та використання./ Інвестиції: практика та досвід № 5/2016, С. 53-58

52. Стеценко Н.А. Управління оборотним капіталом підприємства/ Вісник Хмельницького національного університету 2015, № 3, Т. 3 С. 258-262
53. Лебедева А.М. Методичні аспекти аналізу ефективності використання оборотних активів підприємства/ Економічні науки. Науковий журнал. ISSN 1028-7507 №1 (78) 2015. С. 67-76
54. Харчук С.А. Сучасні проблеми управління капіталом підприємства та шляхи їх вирішення/ Економіка та держава № 6/2015 С. 110-113
55. Фроленко Р.В. Аналітична складова управління оборотним капіталом підприємства: концептуальний підхід/ Науково-виробничий журна Інноваційна економіка 1-2 2016 С. 98-103
56. Жукевич С. Фінансовий аналіз в управлінській інформаційній системі: суть, значення, основні напрями здійснення / С. Жукевич, Н. Жук // Облік, економіка, менеджмент: наукові нотатки. – Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 4. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2014. – С. 127-134.